

הלוּבָת בְּרִכַּת הַפְּרוֹת סִימָן רָח

ביאורים ומוספים

מן שנטור בברכת היין, אף על פי שהסיח דעתו משתיתין ממשום שאסור לשותות בין כוס שלישית לרבעית.

(72) והחו"א כתוב (או"ח סי' בו סי' ז) שאין הכרע בדבר, שיש סברא לומר מהגמ"א (שהוחכר בשעה"צ סי' ק עב) שלulos אין הטפל נטפל לעיקר אלא אם כן דעתו עליון, אבל אם הסיח את דעתו מאכילת העיקר, שב אין שיוכות בין העיקר והטפל, והרי הוא יוכל כל אחד ואחד מהם בזמנם מיוזה.

[משנ"ב סי' ק עד] לאלו בחוץ הטעקה אפלו קדם ברכות-הപoon וראי שלש ברכות פוטרן⁽⁷³⁾.

(73) וככפי שביאר לעיל (סי' קעו סי' ז), שאפלו דברים שאיןם באיבר מהמותת הסעודה, אלא נאכלים לקינוח וכוד', מ"מ לענן ברכת המזון הם טפלים לסעודה, שכן שעתוד לבורך על כל מה שאכל, בכללם גם הם בברכתה.

[משנ"ב סי' ק עה] אלא זוירא וכן כל שהוא ממיין דין בדיעבד ברכות-המוון פוטרן⁽⁷⁴⁾.

(74) ובאופן ההפרה, שיטה ובירך מעין שלש' במקומם ברכת דומוון, מבואר בשעה"צ לעיל (סי' קסח סי' ק עא) שלא יצא ידי חובה אלא מודאותיתא, אך לא מדרבן, וראה מה שכתנו שם.

[שעה"צ סי' ק עה] הדרביה היין אפלו הדיסא שאכל קום הקטילה נפטר בברכת-המוון בסוגמא, וכל-שכנן פה שאכל לא אמר הטעקה⁽⁷⁵⁾.

(75) אמנם בשעה"צ לעיל (סי' קעו סי' ק ה) כתוב שקיים לנו לדינא של דיסא שאכל אחר גמר סעודה צריך לבורך ברכה אחרונה המיוודה לה לתחילה, ובברכת המזוןינו אין נפטר אלא בדיעד בשכיוון בחודיא לפטור [ושלא כדברי הרץ].

[משנ"ב סי' ק עו] ממשים יין זין וסעוד נלבן⁽⁷⁶⁾.

(76) ואף מי שבירך על יין או על תמרים על המזיה, כתוב הליטש (כאן) שיצא ידי חובה מושום שהם מזינים וסועדים. וכותב האליה רבא (ס' ק בו) שcn מבואר ברישי על הריך (ברכות ו, א), וכן מסתבר, אך לדינא צ"ע. ובאליה ווטא (ס' ק י) כתוב שספק ברכות להקל, וכן מי שבירך בנוסח זה לא יברך שוב. וכן כתבו הבהיר היטוב (ס' ק כ) והכך החויים (ס' ק פט) שיצא. ולנבי מיז עיבם, ציד הגרי"ש אלישיב (שיעור ברכות עמי' שעד) שאינו נפטר בעיל המזיה, ואין דין בין לענן זה.

וכן מי שאכל מיני מזונות וגם שתה יין או אכל תמרים, ובברכת מזון שלש' שכח לחזיר על הנגן או על הפירות והזכיר רק על המזיה, כתוב הכך החויים (ס' ק עו) שיצא ידי חובתו, מפני שנטרו בעל המזיה [מדעת הפסוקים חנ"ל]. וכן דעת הגרי"ש אלישיב (שם) והגוי"ח קינבסקי (שאלות רב הילק עמי' רפה). אלא שהוסיף הגרי"ש אלישיב (שם) שלכתחילה ראוי לחזור ולשותה רבייה יין ולברך ברכת על הגפן. אכן כתוב בשוו"ת הר צ"מ (או"ח סי' קה) שאמנם לפ"י סברת הפטמא"ג (פתחה להלכות ברכות אחרות ר"ה מירוש) ברכה אחרונה פוטרת את כל מה שנבל בה אף בשלא כיוזן על ברך [מושום שכבר אכל ונזהיב לבורך, ומה שאין בן ברכה ראשונה שאינה פוטרת כלל כוונת, מבואר בשער לעיל (סיד'). מושום שעדרין לא נהיזיב לבורך], ואם כן נפטר היין בעל המזיה כתוב הליטש והבהיר היטוב, אך לפי מה שכתוב בשוו"ת רב פעליך המשך במילאים עמוד 47

[משנ"ב סי' ק עא]

והוא כדיין כל מני משקין אף הטעקים ביטורן⁽⁷⁷⁾.

(78) ולענן מים שבישלו בחם ריקות, שכתוב השוע"ע לעיל (סי' רה ס' ב) שברכתם בברכת היין, וכן לענן מים שבישלו בהם פירחת, שכתוב השוע"ע לעיל (סי' רב סי') שאם נכנס טעם הפרי במים יתכן שלדעת הרא"ש יש לבורך עליהם את ברכת הפרי, האם נפטרים באופן זה בברכת היין כשאר משקדים, ראה מה שכתנו לעיל סי' קעד סי' ק ב

[משנ"ב סי' ק עב]

או זוירא לבורך על הטעקה לאחניהם בשם שאירוק לבורך עליהם לפניהם⁽⁷⁸⁾.

(79) ומכיון שנחלקו הפסיקים האם ציריך לבורך 'בורא נפשות' בתבירוך על היין לאחר שבירוך על המים ו/orה ש"ע הרב (סדר ברכות הנחנין פ"א סכ"א) שכתוב שנטרו בברכת מעין שלש', כתוב הכה החיב (ס' ק פט) שיש להיזהר לבורך תחילת בורא נפשות' על המים ורק אחר כך לשנות מן היין. ואם שכח ושתה יין קודם שבירוך ברכיה אחרונה על המים, אם אפשר יאלך דבר שבירחו האחונה 'בורא נפשות' ויחון לפטור את המים, ואם אין יכול, יברך בלבו 'בורא נפשות', וגם יטון לפטור בברכהacha החרונה של היין.

[שעה"צ סי' ק ע]

דכי מושם שאין יוקען לבורך פטלה: חיב עלי-קדייה לבורך 'בורא נפשות' רבויה? וזריך עיון⁽⁷⁹⁾.

(80) ואיך שלמעשהינו איתנו מביך על היין ברכה 'מעין שלש', ואם כן מאיזה טעם יפטטו המשקדים מברכה, הרי בפשתותין פוטר שאר משקדים מושום שברכו פוטרת אותן, וכאשר איתנו מביך אכן מה שיפטור אותן מברכה, וכן העירו בשוו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' עד) ובעמק ברכה (ברכות הנחנין אותן ה, עמי' נה) ובשותה שבט הלה (ח"ח סי' קסז אותן ב), ו/orה גם ש"ע הרב (סדר ברכות הנחנין פ"א סכ"א) שכתוב שבאופן והשותה פחות מברכית יין יברך 'בורא נפשות'), ביאר הגואיל שטינמן (שלמי תורה היל' ברכות עמי' יג) שכטש שהמأكلים הנאכלים בתוך סעודת פת נטפלם אליו, וכי אפשר לפוטרם בבורא נפשות, אך אם איתנו מביך ברכת המזון, מושם שנגענו חלק מסעודת הפת ואין להם חיוב עצמי של ברכה, אך בין שפטור משקדים היין כן, ועל כן בעניינו שיש ספק שמא נהיו המשקדים חלק מיסעורה היין, איתנו יכול לבורך 'boroa נפשות'. אכן העיר בשוו"ת אגרות משה (שם) שלפי סבריא זו אף אם היה בורו שאי אפשר לבורך 'מעין שלש' על פחות מברכית לא היה יכול לבורך 'boroa נפשות', ואילו בשעה"צ משמעו שרק בגין שהוא ספק אם יכול לבורך 'מעין שלש', איתנו יכול לבורך 'boroa נפשות'.

[משנ"ב סי' ק עג]

שברכת היין פוטרףונס⁽⁸⁰⁾.

(81) ולגביו מיז ענבים, האם פוטר שאר משקדים, ראה מה שכתנו לעיל סי' קעד סי' ק ב.

[משנ"ב שם]

דאו בודאי צריך לבורך ברכה ראשונה על כפשין [ולא עדיף מין גופא⁽⁸¹⁾ וכו'], בין שבקע מתקלה על סיין, בטפל הכל ליין ונפטר בברכיה⁽⁸²⁾.

(83) אמנם לענן שתנית משקה לאחר כוס שלישית בליל הסדר, כתוב בשעה"צ לפחות (סי' תעט סי' ק ד) שאין צריך לבורך עלי ברכה ראשונה אם הייתה דעתו לפטור את המשקדים בשעה שבירוך על היין

הלוות ברכת הפרות סיון רח רט

ביאורים ומוספים

ולענן מי ששינה בנוסח ברכת 'מעין שלש' ולא הזכיר 'ארץ' ירושלים', כותב החוזיר (אורח סי' לד ס'ק ד) שלא יצא, כיון ששונה ממטבע שטבעו חכמים.

(82) ולענן ההכרעה במחלוקת זו אם חיוב ברכת 'מעין שלש' הוא מודאויריא או מרדובן, כתוב לקמן (ס"ר רט ס'ק י) שאף על פי שלישון השווי' (שם ס'ג) משמע שהוא מודובן, מ"מ לדעת הרבה ראשונים מודאויריא היה, ומטעם זה מי שאכל כדי שביעת מפירות או בתבשיל של שבעת המינים, ומסתפק אם בירך אחריו, יאכל עוד מאותו המין שיעור כוות, ויברך אחריו, ווציאה בכך גב את הכספי של.

(83) אולם, בשעה'צ לעיל (ס'ק א) כתוב שאפילו לסתורים שברכת 'מעין שלש' היא דאויריא, יתכן שכן התורה די בברכה אחת לשבעת המינים, ומתרן חшибותם קבועים להם מעין שלש. וכן תירץ החוזיר (אורח סי' לד ס'ק ג) קושיה זו, שכן התורה די בברכה כל שהיא.

[משנ"ב ס'ק פ]
דא' ש'לו, קלא נ Kol להוציא עצמו מספק, דיבך על ס'ין על הקפן' על מין אחר בפונא נפשות רבות⁸⁴.

(84) ואך על פי שברכה אחרונה של יין פוטרת ברכה אחרונה של שאר משקדים, ואם כן לא כוארה לא היה צריך לאכל מן אחר שברכו 'בורה נפשות רבות', שהרי יוצא ידי חובתו בברכת היין מהה נפש, מ"מ מבוואר לעיל (ס'ק עב) שיין אינו פוטר שאור משקדים אלא אם כן שותים אותו לפני שאור המשקדים (הגרא"ב חולדנברג).

[משנ"ב ס'ק פב]
אבל לענן דיעבד, מהה שישאר kali ברכה אחרונה קל⁸⁵.

(85) וכן לענן מי שאכל כדי שביעת מפירות או בתבשיל של שבעת המינים, וספק לו אם בירך [שלחרבה ראנזנים הו ספק דאויריא], כתוב לקמן (ס"ר רט ס'ק י) שאם אכן לו עוד מאותו מין פר שאכל, ייקח מין מזונות וכלול בברכתו על העין.

ומשחתה יין פחות מכשיעור ואכל מין מזונות. כתוב בשורת אגרות משה (אורח ח"ב סי' קט, וראה מה שכתב בספר החזון הרכבה ע"מ 48) בשם מקור נאמן, שהגרא"מ פיננסטיין חזר בו בסוף ימיו טוב שיכלול בברכתו גם על הגפן, שהוזהה והוא אינה הפסק בברכה מפני ששחתה מעט [ובמקרה שהוא מסווק אם חיב לברכו, דיביך לכלול ואת ברכתו]. וכן דעת הגרא"ב שינגרג (חקרות במס' ברכות סי' לה, הדירוש בתורה). מайдך, דעת הגרא"ז אורערבר (שש"ב פנ"ד דע' עא) שלא יכלול על הגפן בברכתו, שבחות מкусיעור פטור מברכה ואין צור כל לברך עליו. ורק במרקחה של ספק הדאם מהובי לברכ נאמר כאן שיכללו בברכה. וכן דעת הגרא"ז קנייסקי (ארכות רבנו ח"א עמי פט) והגרא"ש אלשיב (אשר האיש ח"א פל"ז אות ח) שאם שתה יין בשיעור כוות, כולל על הגפן ברכתו, מואדר שיש צד שחויב משקה בברכה אחרונה הוא בכוות [כמבואר בש"ע לקמן סי' ר ס"א], ואביפלו אם יש כוות רק לפני השיעור הקטן, שהוא בשיעור כוות של זמנים.

ומשأكل חצי מנת מזונות וחצי כוות מפירות שבעת המינים, כתוב הגרא"ז אורערבר (שש"ב ח"ג שם) שלפי מה שכתב בשורת אגרות משה (שם), שבאופן שאינו מוסיף בברכה את הזורת השם, המשך במילאים עמוד 48

[משנ"ב ס'ק עז]
ושין בהו בדיעבד ברכת-המזון, מה שאין כן שאור פרות אפלו משבעת המינים, אפלו בדיעבד אין יוצא ברכת-המזון⁸⁶.

(78) ובכיוור הדבר כתוב החוזיר (אורח סי' כו ס'ק א), שחייבים קבשו דברים במטבע הברכה המعقבים בדיעבד, בגין הזהרת מלמת וכודי', ועוד התקינו נוסח לכל ברכה וברכה למזהה לטהרותין מתקנות בלשון משוחחת מכוחות ומוגנות, וכן אף בירך בלשון אחרת, אם לא שינה בדברים המعقבים, יצא, ולא חיסר אלא הידור מזהה. ומטעם זה, כשבירך על תמרים וין ברכת המזון, אף שלכתיחילה ציריך לברך בלשון מוגנות, מעין שלש, מ"מ בדיעבד יצא בברהמ"ז הויאל ולא חיסר מהדברים המعقבים בברכה שדרי גם תמרים וין בכלל 'הון'. אבל לגבי פירות, לא יצא בברכת המזון אפלו בדיעבד, שברכה זו תיקטן חכמים לעיבובו שיביר בפה פירות, וסתם 'זין' משמע על דבר מזון, ולא על כל דבר שמוקן, ואין זו מطبع הברכה שתויקו חכמים.

ולגבי אוור, דעת הגרא"ב פ' שינגרג (חו"ש בתרא), שמה שכתב במשנ"ב רק לגבי מני דגן ותרmons שיזענאים בדיעבד בברכת המזון, משמע שאורו אינו נפטר בברכת המזון, ומושום שם'ם אינו משביעי כמו חמאת מני דגן, ומה שمبرוכם עליו ברכות 'בורה מני מזונות' הוא מפני שלמעשה יש לו שם 'מזון' [וראה מה שכתבנו לעיל ס'ק בט].

[משנ"ב ס'ק עח]
מכל מקום פין שכבר צבר עזן את קפל' שוב אין יכול לומר הקרכות נזנויות, שלא נתקן לכתחלה על פין ותפקידו⁸⁷.

(79) וכן מי שaint יהע את נוסח על המזיהה, רעת הגרא"ב שינגרג (חו"ש בתרא) שעל פי דברי המשנ"ב הלא, לכוארה יברך לכל הפחות את הברכה הראשונה של ברכת המזון, שהרי זה כשתע הריך.

ולענן פת הבא בביבסן, כתוב החוזיר (אורח סי' לד ס'ק ד) שיתכן שאם מברכים עליה ברכת 'הון' לחוד אין יוצאים ברכ' ידי חובה, שיש לומר, שכון שהיא בת גמורה, ורק ממשום שאין קוובעים עליה טועדה תקנו לה חכמים את ברכת 'מעין שלש', לפיקר לא הפיקו ממנה חכמים את חיבוי הזורת כל שלשות העיניים. עד כתוב (שם), שלפי הצע שיזענאים בברכת 'הון' על פת הבא בביבסן, יש להסתפק אם גם באופן שהוא שבע מפת זו, ואחרים אינם קוובעים טועדה בשיעור זה, שכחוב השוע' לעיל (ס'ק ס'ק ס'ז) שיש לברכ עליה 'מעין שלש', האם יוצא בברכת 'הון' לחוד.

[ביה"ל ד"ה ברכת שלשה פוטחת]
דכין שגנוביב מפשעה ששלחה פורקה ולשיך או אצלו ברכת-המזון וכו',תו לא פקע אף ששה טבאות⁸⁸.

(80) ותבנה החוזיר (אורח סי' לד ס'ק י) שלפי זה הין שתה אחר ברכ' לא יפטר בברכת המזון. ובישוב תמיית הביה"ל כתוב (שם), שאלוי מה שאמרו שטובא גירר, הוא עד שתה שיעור שביעת, שאו שוב סעד.

[ביה"ל ד"ה אלא]
ובדיעבד אם לא הופיע רק פון לחוד זאא⁸⁹ וכו', הולכת מזה דבקה פעין שליש' דיא דרבנן⁹⁰, ולפאנן זאפר דאורייא בנטה זיין עיין עיין⁹¹.

(81) והטעם שאן אומרים את שתוי הברכות האחרות כדו להזכיר את ארץ' וירושלם, ביאר הגרא"ש ואונר (שער הרכבה פ"א טבת העשו בברכות הע' טו) שכון שתקנת ח"ל היהת לברכ' רק ברכה אחת, והרי כאן כבר בירך ברכה אחת, אינו רשאי להוטף ברכות נספות.